

Академія педагогічних наук України
Державна науково-педагогічна бібліотека України

Масол Людмила Михайлівна

До 50-річчя від дня народження

Каталог виставки

Випуск 12

Київ 2003

**Упорядник В.В. Березкіна,
науковий співробітник ДНІБ України**

**Відповідальна за випуск
Л.О. Пономаренко, зав. відділу
наукової бібліографії ДНІБ України**

Комп'ютерний набір, верстка і дизайн: С.М. Садовська

Від упорядника

Дванадцятий випуск каталогу книжкових виставок циклу “Ювіляри АПН України” представляє науково-педагогічну діяльність Масол Людмили Михайлівни, кандидата педагогічних наук, провідного наукового співробітника лабораторії естетичного виховання Інституту проблем виховання АПН України, головного редактора науково-методичного журналу “Мистецтво та освіта”, яка відзначає свій 50-літній ювілей 10 березня 2003 року.

Професійна діяльність Л.М. Масол – чималий внесок у галузі виховання естетичної культури учнівської молоді, яка обґрунтовує провідну роль ціннісно-орієнтаційної і культуротворчої функції предметів естетичного циклу.

Каталог містить більш 150 описів публікацій вченого – навчальні посібники, програми, методичні рекомендації, нормативні документи, статті у наукових збірниках, матеріали виступів на конференціях, статті з періодики. До каталогу також увійшли неопубліковані праці – описи авторефератів дисертацій, дисертації ювілярки та дисертантів, які захищали кандидатський ступінь під науковим керівництвом Л.М. Масол.

Література каталогу систематизована за розділами книжкової виставки, а в межах розділів – за алфавітом назв праць.

Для зручності у користуванні складено допоміжний іменний покажчик.

Більшість публікацій, що увійшли до каталогу, були переглянуті *de visu*, не переглянуті – позначено астериском (*). Бібліографічний опис та скорочення слів здійснено за Державними стандартами України.

Каталог виставки адресований науковим працівникам, учителям, студентам і всім, хто цікавиться мистецтвом, історією мистецтва України і світу, краєзнавством.

Життєвий і творчий шлях Людмили Михайлівни Масол

*Живопис, музика і поезія - ось Велика Піраміда Творчості,
грані якої висвічують глибину тасмниць Всесвіту
(Е. Вуколова)*

Масол Людмила Михайлівна народилася 10 березня 1953 р. у м. Чернігові у родині вчителів. Батько - М.С. Чуприна, кандидат історичних наук, багато років був директором Чернігівського Інституту удосконалення кваліфікації вчителів, потім тривалий час працював у Чернігівському педагогічному інституті ім. Т.Г. Шевченка, очолював одну з кафедр на історичному факультеті, у створенні якого він брав активну участь. Мати - К.С. Чуприна 32 роки викладала математичні дисципліни у цьому ж самому інституті. Вона була справжнім майстром у царині педагогіки вищої школи, адже її - рядового викладача - не ректора і не декана, навіть не кандидата наук - держава нагородила за сумлінну й високопрофесійну працю орденом “За трудові заслуги”! Мабуть, немає на Чернігівщині школи, де протягом кількох останніх десятиліть не вчителювали б математики й історики - вихованці батьків Людмили Михайлівни.

Давня, оповита легендами княжої та козацької доби Чернігівська земля, надзвичайно поетична й співуча. Вона дала світові Поета українського кіно Олександра Довженка, плекала таланти композитора Левка Ревуцького і хормейстера Григорія Верьовки, стала літературною колицкою багатьох письменників. “Якби не дивний цей Чернігів, то і поетом я б не став” - писав колись один із найвидатніших чернігівців Павло Тичина.

Закоханий у цей “дивний” край, батько Людмили Михайлівни, уродженець Чернігівщини, краєзнавець не за професією, а за покликанням, прищепив своїй донці таке ж палке ставлення до рідної Чернігівської землі. Тому не дивно, що у майбутньому в списку публікацій Л.М. Масол з’являться статті, які будуть виходити за межі її безпосередніх професійних завдань і присвячуватимуться маловідомим сторінкам літопису культури й мистецтва Чернігівщини. Захоплення краєзнавством стане для неї не випадковим, а цілком закономірним - мов би продовженням сімейної традиції. Так, наприклад, у часопису “Рідна школа” у 1993 р. опублікована велика й ґрунтовна стаття

про одного з перших ректорів Києво-Могилянської академії, письменника і просвітителя Чернігівського архієпископа Лазаря Барановича. А в ювілейній збірці “Три століття гуманітарної та педагогічної освіти в Чернігові: від колегіуму до університету” (2001 р.) вміщено статтю Л.М. Масол з маловідомими матеріалами “Музичне виховання в Чернігівському колегіумі та Чернігівській духовній семінарії”.

У родинній бібліотеці - скарбниці світової класики, зібранні багатьох енциклопедичних видань, зокрема з історії та культури, зберігаються сімейні реліквії - книга “Слово о полку Ігоревім” з дарчим надписом історика М.С. Чуприна перекладача з давньоруської мови, відомого вченого-славіста із Санкт-Петербурга академіка Дмитра Ліхачова, чимало книжок з автографами українського письменника Юрія Збанацького, у партизанському загоні якого Михайло Чуприна з 16 років боронив свій край від фашистських загарбників, твори про Михайла Коцюбинського, з донькою якого, Іриною Михайлівною, музеєзнавцем, тривалий час він співробітничав у період написання дисертації про діяльність Юрія Михайловича Коцюбинського, багато інших цікавих книжок, документів і матеріалів.

Як бачимо, цілком звичайна педагогічна родина, середовище українських інтелігентів з життєвими пріоритетами знань, духовності. У всіх членів сім'ї - різні спеціальності, але є спільне захоплення – музика. У родині Чуприн усі співали та грали на музичних інструментах: батько-історик, як і колись його батько, мав прекрасний тенор, мати-математик у педучилищі навчалася гри на скрипці, гітарі, мандоліні, домрі, син Володимир (тепер - інженер, кандидат технічних наук, доцент технологічного інституту) - аматор фортепіано та акордеону, який старшокласником власноруч змайстрував електрогітару й самостійно навчився грати на ній. Втім, як свідчить генеалогічне древо, у родині ніколи не було професійних музикантів, першою стала донька Людмила.

Вона закінчила з відзнакою Чернігівське музичне училище, потім - Київську консерваторію імені П.І. Чайковського (фортепіанний факультет). Отримавши диплом із кваліфікацією “викладач, концертмейстер, соліст камерного ансамблю”, Людмила Михайлівна з 1977 року розпочинає свою професійну діяльність концертмейстером і викладачем на музично-педагогічному факультеті Київського педагогічного інституту.

Життя Людмили Михайлівни - у постійних пошуках досконалого, у невтомній праці над собою. Протягом 1983-1986 рр. вона навчалася в аспірантурі при НДІ педагогіки УРСР, після закінчення якої захистила кандидатську дисертацію на тему “Педагогічні ідеї А.Г. Рубінштейна”. Діяльність відомого музиканта-просвітителя, композитора, піаніста, засновника Петербурзької консерваторії, вчителя геніального П.І. Чайковського - ось поле наукового пошуку, яке зацікавило молоду дослідницю. У згаданих корифеїв музичного мистецтва вона вчилася служити народові шляхом творчого горіння, нести світло культури до широких верств, що можна робити, звичайно, тільки за покликанням. Людмила Михайлівна намагається стверджувати цю істину власною діяльністю.

З 1993 року, працюючи в Інституті педагогіки АПН України, вона очолює лабораторію естетичного виховання, яка згодом у повному складі була переведена до новоствореного Інституту проблем виховання АПН України. Десять років керівництва науковим підрозділом - це приклад виконання своїх обов'язків на високому професійному рівні. Яскравий і вельми показовий факт: за результатами порівняльного аналізу наукових здобутків усіх підрозділів Інституту проблем виховання АПН України за 5 років його існування у ювілейному 2001 році лабораторія естетичного виховання посіла почесне перше місце.

Основними напрямками наукової діяльності Л.М. Масол є: естетичне виховання, зміст загальної мистецької освіти, навчання музики та музичне виховання учнів, викладання художньої культури в школі, художнє краєзнавство, медіакультура.

Результатом багаторічних досліджень науковця стала розробка концепції художньо-естетичного виховання, розглянута і схвалена Президією АПН України (травень, 2001) та опублікована в “Педагогічній газеті” (грудень, 2001) та газеті “Шкільний світ” (лютий, 2002). У концепції, зокрема, зазначається, що “Трансформація освіти, суттєве оновлення змісту і методики навчання і виховання в найближчому майбутньому мають бути пов'язані не тільки і не стільки з інформатизацією (це очевидно і незаперечно), скільки з наскрізною естетикою навчально-виховного процесу і соціально-педагогічного середовища”.

Новою сторінкою в розвитку теорії змісту навчання мистецтв стала розробка міжвідомчою робочою групою фахівців під керівництвом М.Л. Масол державних стандартів загальної середньої освіти в галузі “Естетична культура” (“Мистецтво”). У цьому документі науково обґрунтовується ідея необхідності розширення й збагачення змісту художньо-естетичної освіти шляхом вивчення не тільки музичного та образотворчого, а й синтетичних мистецтв (хореографічного, театрального, екранних),

уведення до базового змісту освіти культурологічних курсів “Художня культура” та “Основи естетики”.

Також важливим дидактичним доробком є нова 12-бальна система оцінювання навчальних досягнень учнів з предметів художньо-естетичного циклу (музика, візуальне мистецтво, театральне та екранні види мистецтва, хореографія, інтегровані курси “Мистецтво” та “Художня культура”), що розроблялася за активною участю Масол Л.М. та інших фахівців із різних установ та організацій.

Під керівництвом Людмили Михайлівни міжвідомчим колективом створено нову навчальну програму інтегрованого курсу “Мистецтво” для 1–4 кл. (опубліковано в журналі “Початкова школа” у 2001–2003 рр.). Вона також розробляє навчальні програми “Художня культура України” (базовий компонент) і “Медіакультура” (варіативний компонент) для загальноосвітніх навчальних закладів, започатковуючи тим самим сучасний інноваційний напрям освіти у середній школі.

З-поміж близько 150 публікацій ученого найважливішими є колективні посібники:

- “Виховання естетичної культури школярів”;
- “Вивчення музики в школі” (у 2 ч.);
- “Художня культура України: від найдавніших часів до початку ХХ ст.;
- “Художня культура світу. Європейський культурний регіон”.

Остання книжка, написана у співавторстві з Миропольською Н.Є., Белкіною Е.В. та Оніщенко О.І. і опублікована у видавництві “Вища школа”, була відзначена на конкурсі Академії педагогічних наук 2001 року премією Президії АПН України в номінації “за кращу науково-методичну роботу” з врученням диплому I ступеня.

Під керівництвом Масол Л.М. здійснюється експериментальна апробація розроблених програм і посібників у навчальних закладах різного типу, зокрема в школах-лабораторіях Інституту проблем виховання АПН України, які є водночас експериментальними майданчиками всеукраїнського рівня, а саме: навчально-виховному комплексі № 2 м. Ужгорода (директор З.З. Жофчак), навчально-виховному комплексі № 28 м. Дніпропетровська (директор Н.Б. Гонтаровська) та ін. Активно проводяться семінари для методистів і вчителів, читаються курси лекцій, наприклад, на базі Київського міжрегіонального Інституту удосконалення вчителів ім. Б. Грінченка, Центрального та обласних Інститутів післядипломної педагогічної освіти.

Чимало часу присвячується консультуванню молодих дослідників з різних установ освіти. Під керівництвом Л.М. Масол захищено 10 кандидатських дисертацій (Л. Філоненко, Л. Чуриліна, І. Гринчук, Т. Грищенко, Г. Кутузова, В. Рагозіна, Л. Проців, Р. Осипець, М. Семко, А. Омельченко). Під час 16 захистів дисертацій Людмила Михайлівна виступала як офіційний опонент (Т. Скорик, І. Фрайт, Л. Остапенко, М. Пічкур, О. Грисюк, В. Березан, В. Щербіна, В. Мирошніченко, Н. Фоломєєва, І. Наливайко, О. Ляшенко, Т. Панасенко, О. Сапожнік, Ю. Тарчинська, Л. Гончаренко, О. Рудіна).

Науково-громадська діяльність ученого досить насичена. Вона - член спеціалізованих вчених рад по захисту кандидатських дисертацій: 1) в Інституті педагогіки АПН України (1996 – 1998) - спеціальність 13.00.01; 2) в Інституті проблем виховання АПН України (з 1999 р. по теперішній час) - спеціальності 13.00.07, 13.00.08; 3) у Національному педагогічному університеті ім. М.П. Драгоманова (з 2000 р. по теперішній час) – спеціальність 13.00.02. Вона виконує обов’язки експерта Науково-методичної комісії з дисциплін художньо-естетичного циклу Міністерства освіти і науки України.

Л.М. Масол бере активну участь у міжнародних освітніх проектах. Під її науковим керівництвом протягом 1997–2001 рр. у початкових школах України проходила експериментальну апробацію міжнародна програма фонду “Відродження” “Формування образного мислення” («Visual Thincing Strategius» - скорочено “VTS”). У процесі семінарів і тренінгів до інноваційної технології естетичного розвитку молодших школярів засобами мистецтва залучено вчителів з 11 областей України. Як заступник голови Міжнародної ради з музично-художньої освіти при Президії Російської академії освіти Масол Л.М. проводить значну роботу з обміну досвідом у галузі наукових досліджень з проблем мистецької педагогіки.

Виступи Людмили Михайлівни Масол не один раз лунали в медіапросторі України: у передачі українського телебачення “Доброго ранку, Україно!”, у радіопрограмах українського радіо “Педагогічні роздуми” (автор і ведуча Сусана Каракоз), “Гортаючи сторінки періодичних видань” (автор Олександр Кавуненко). Під час одного з виступів Л.М. Масол висловила таку думку: “Виховання мистецтвом - це м и с т е ц т в о виховання, де кожний учитель - неповторна особистість, а кожний учень - нерукотворний шедевр педагога-митця”.

У практичному доробку науковця не один десяток виступів на наукових конференціях - міжнародних, всеукраїнських, регіональних. З трибуни міжнародної

науково-практичної конференції “Розвиток навичок критичного мислення учнів у контексті розробки державних стандартів освіти України” (К., 2001) вона підкреслювала: “Існує передбачення, що мистецтво - це спосіб мислення людини майбутнього. Естетосфера здатна синтезувати Красу, Добро та Істину, формувати Людину-творця. Чи не настав час на початку нового тисячоліття для створення мегапроєкту “Діалог культур: всесвітні шедеври - дітям”? У світогляді естетичного універсалізму людство здобуде загальнокультурну парадигму освіти майбутнього. І шлях цей можна означити так: від НОМО SAPIENS до НОМО CREATORS!”.

1996 р. Л.М. Масол була призначена Колегією Міністерства освіти України головним редактором всеукраїнського науково-методичного журналу “Мистецтво та освіта”. Сьомий рік видання - це період становлення, пошуку власного журналістського обличчя в яскравій палітрі періодики України. Це 27 номерів, близько двохсот відшуканих з різних джерел кольорових ілюстрацій для вчителів, понад чотири тисячі сторінок рукописів статей, які головний редактор замовляє, добирає і вчитує особисто. Вона, як капітан, веде цей корабель по бурхливому видавничому морю між рифами економічних і фінансових негараздів. Про рівень часопису свідчить, насамперед, той факт, що журнал включено ВАК України до переліку наукових фахових видань, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук в галузі педагогіки. Головний редактор спрямовує роботу редакції, сповідуючи такі переконання: “Журнал “Мистецтво та освіта” - це не просто видання, де подається інформація “про мистецтво і про освіту” - таких видань в Україні існує чимало: або педагогічних, або мистецьких. В інформаційному просторі України наш часопис торує власний шлях - мистецько-педагогічний, інтегративний, який всебічно розкриває розвивально-виховний потенціал усіх видів мистецтва, його унікальну роль у формуванні духовного світу особистості на різних ступенях освіти - від дошкілля і початкової ланки до вищого професійного рівня”.

Теоретичні й методичні матеріали журналу “Мистецтво та освіта” допомагають аспірантам, викладачам вузів і, безперечно, вчителям-практикам, про що свідчать вдячні листи читачів. Наведемо фрагмент одного з листів до редакції журналу “Мистецтво та освіта” (опублікований у № 3 за 1997 р.): “Ваша плідна праця, як дороговказ у творчості для всіх, кому не байдужа літературна та музична спадщина, набутки української нації в образотворчому мистецтві... Які глибокі пласти української культури піднімає Ваш журнал через прекрасні статті. Яка неоцінима допомога вчителю у роботі з дітьми. Успіхів Вам у Вашій нелегкій справі. Тримайтесь і боріться. Ваші журнали стають кращими з номера в номер. Колектив учителів образотворчого мистецтва з Львівщини бажає

Вам нових звершень.”
За сумлінну працю Л.М. Масол неодноразово нагороджувалася Почесними грамотами Академії педагогічних наук України, Науково-дослідного інституту педагогіки УРСР (тепер - Інститут педагогіки АПН України), Інституту проблем виховання АПН України; вона відмінник освіти України (2001 р. та 2002 р.).

І на закінчення - знову про родину, адже все, що є високого і світлого у житті, тим чи іншим чином проростає з цього благодатного коріння, цілющого джерела. Плідно працювати на ниві педагогічної науки Людмилі Михайлівні допомагає надійний “тил” - гарна і дружня сім'я. Чоловік Масол Володимир Іванович, доктор фізико-математичних наук, завжди з розумінням і підтримкою ставиться до її інтенсивної науково-педагогічної діяльності, адже і сам він із родини вчителів. Дух науки, освіти, культури свідомо чи, мабуть, більше підсвідомо передається і дітям. Син Людмили Михайлівни - учень 8 класу Кловського ліцею, зробив мамі подарунок до 50-річчя: здобув I місце на Київській міській олімпіаді з української мови та літератури. Донька Вікторія - аспірантка, завершує кандидатську дисертацію за спеціальністю “теорія ймовірностей і математична статистика”. Вона своєрідно поєднує професійні захоплення обох батьків, про що красномовно свідчить отримана освіта: закінчила школу (математичний клас) із золотою медаллю, механіко-математичний факультет Національного університету імені Тараса Шевченка із дипломом з відзнакою, музичну школу за двома спеціальностями - фортепіано та арфа (ще й самостійно опанувала гітару).

Сповнена нових ідей і творчих планів, Л.М. Масол зустрічає свій 50-річний ювілей у статусі докторанта Інституту проблем виховання АПН України, знов підтверджуючи тезу, що життя справжнього педагога у безперервному зростанні й самовдосконаленні. Людмила Михайлівна конкретними вчинками намагається довести істинність свого професійного кредо: “Сучасний учений - це людина з особливим відчуттям ритму життя, потребою і вмінням рухатися не “в ногу” із сучасністю, а на пів-попереду”.

Автореферати. Дисертації

1. Педагогические идеи А.Г. Рубинштейна: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 /НИИ педагогики УССР. – К., 1987. – 24 с.

2. Педагогические идеи А.Г. Рубинштейна: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 /НИИ педагогики УССР. – К., 1987. – 194 с. – Библиогр.: С.177-194.

Навчальні посібники. Навчально-виховні програми, методичні рекомендації, нормативні документи

3. Виховання естетичної культури школярів: Навч. посіб. /Л.А. Зязюн, Н.С. Миропольська, ... Л.М. Масол та ін. – К.: ІЗМН, 1998. – 153 с. – (Ін-т змісту і методів навчання).

4. Вопросы творческого развития учащихся в педагогической деятельности А.Г. Рубинштейна //Методические рекомендации по формированию социальной активности в свете основных направлений реформы общеобразовательной и профессиональной школы /Под ред. С.У. Гончаренко. – К., 1986. – С.124-126.

5. Державний стандарт загальної середньої освіти в галузі “Художня культура”: Проект /Л.М. Масол, О.П. Рудницька, О.Г. Костюк та ін. //Мистец. та освіта. – 1997. – №3. – С.2-10.

6. Державні стандарти базової і повної середньої освіти: Проект: [Освітня галузь “Естетична культура”] /Л.М. Масол (кер. робочої групи) та ін. /МОН України. НАН України. АПН України //Освіта України. – 2003. – №1/2. – С.2; №3/4. – С.7.

7. Експериментальна програма “Художня культура України” (8–9 кл.) /Л. Масол (наук. кер.), С. Коновець, О. Комаровська та ін. //Мистец. та освіта. – 1999. – №2. – С.22-45. – (Експерим. прогр. для загальноосвіт. шк., ліцеїв, гімназій).

8. Искусство: Программа для начальной школы /Л.М. Масол (науч. рук.) //Программы для средней общеобразовательной школы, 1–2 классы. – К., 2001. – С.202-226.

9. *Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх закладах України //Пед. газ. – 2001. – №12.

10. Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх закладах України //Шкіль. світ. – 2002. – №9. – Вкладиш. – Бібліогр.: 12 назв.

11. Краєзнавчі гуртки естетичного профілю: Культура рідного краю. Музичне краєзнавство та ін. /Л.М. Масол, Т.І. Самойленко //Програми для гуртків, секцій, творчих об’єднань позашкільних закладів суспільно-громадського та художньо-естетичного напрямку /Уклад. Л.І. Ковбасенко, Л.М. Павлова. – К., 1996. – С.137-158.

12. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти: 12-бальна система /Л. Масол, О. Павленко, Е. Белкіна та ін. – К.; Х., 2000. – (“Предмети художньо-естетичного циклу”).

13. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів: Художня культура /Л.М. Масол, О.М. Павленко, Е.В. Белкіна //Освіта України. – 2000. – 5 жовт. (№40). – С.17, 21.

14. Методические рекомендации по использованию педагогических идей А.Г. Рубинштейна в работе музыкальных кружков при общеобразовательных школах. – Чернигов, 1986. – 51 с.

15. Мистецтво: Навч. прогр. для 4-річної почат. шк. (1–4 кл.) /Авт. кол.: Л.М. Масол (наук. кер., авт. концепції), Е. Белкіна, Л. Юзовська та ін. //Почат. шк. – 2001. – №7. – С.29-35; №9. – С.16-20; 2003. – №1. – С.13-20; №2. – С.13-19.

16. *Предмети художньо-естетичного циклу //Контроль та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи: Метод. рек. /Л.М. Масол та ін. – К., 2002. – С.112-121.
17. Проект стандарту освітньої галузі художньої культури /Л.М. Масол, О.П. Рудницька, О.Г. Костюк та ін. //Державний стандарт загальної середньої освіти в Україні. – К.: Генеза, 1997. – С.14-24.
18. *Теоретико-методологічні основи викладання музики в школі //Вивчення музики в школі: Метод. посіб.: У 2 ч. /Л. Масол, Ю. Очаківська, Л. Беземчук та ін. – Х., 2002.
Ч.1: 1-4 кл. – С.5-24;
Ч.2: 5-8 кл. – С.4-21.
19. Українська музична культура: Прогр. для ліцеїв і гімназій з гуманіт. проф. навч. //Навч. прогр. – К., 1994. – С.3-33.
20. *Формування образного мислення: Навч. посіб.: В 3 ч. /Л. Масол (наук. кер.) та ін. – Нью-Йорк; К., 2000. – (НМЦ “Інтелект”).
21. Художня культура, 10-11 класи: Прогр. для загальноосвіт. навч. закл. худож.-естет. профілю /Л. Масол, Н. Миропольська //Художня культура: Прогр. для загальноосвіт. навч. закл. – К., 2001. – С.30-51.
22. Художня культура, 10-11 кл.: Прогр. для загальноосвіт. навч. закл. гуманіт. напрямку /Л. Масол, Н. Миропольська. – К.: Шкіл. світ, 2001. – 95 с. – (МОН України. АПН України).
23. Художня культура, 10-11 класи: Прогр. для загальноосвіт. навч. закл. спорт. профілю /Л. Масол, Н. Миропольська //Художня культура: Прогр. для загальноосвіт. навч. закл. – К., 2001. – С.72-91. – Бібліогр.: С.91.
24. Художня культура: Прогр. для загальноосвіт. навч. закл. України. – Т.: Навч. кн. - Богдан, 2001. – С.3-28.
25. Художня культура: Прогр. для класів гуманіт. профілю загальноосвіт. навч. закл., 10-11 кл. /Л. Масол, Н. Миропольська //Зарубіж. л-ра. – 2001. – Верес. (№36).
26. Художня культура світу: Європейський культурний регіон: Навч. посіб. для загальноосвіт. навч. закладів України /Л.М. Масол, Н.С. Миропольська, Е.В. Белкіна та ін. – К.: Вища шк., 2001. – 191 с.: іл., портр. – Бібліогр. – (Ін-т пробл. виховання АПН України).
27. *Художня культура світу: Навч. посіб. для учнів /Л. Масол, Н. Миропольська, Е. Белкіна та ін. – К., 2002. – 191 с.
28. Художня культура України (від найдавніших часів до початку ХХ ст.): Посіб. для вчителів /Л.М. Масол, С.А. Ничкало, О.А. Комаровська. – К., 2001. – 119 с. – (АПН України. Ін-т пробл. виховання. Київ. міжрегіон. ін-т удоскон. вчителів ім. Б. Грінченка).
29. Художня культура України: Курс лекцій для вчителів і студентів /Л.М. Масол, С.А. Ничкало, О.А. Комаровська. – К., 2001. – 119 с. – (Київ. міжрегіон. ін-т удоскон. вчителів ім. Б. Грінченка).

Матеріали доповідей науково-практичних конференцій

30. Вивчення музичної культури Чернігівщини у краєзнавчій роботі школярів //Тези доп. II Чернігів. конф. з іст. краєзнавства. – Чернігів; Ніжин, 1988. – Вип.1. – С.61-82.
31. Відображення історії українського козацтва у творчості кобзарів Чернігівщини //Тези доп. V Всеукр. конф. з іст. краєзнавства. – Кам’янець-Подільський, 1991. – С.116-117.

32. Глухів – центр музичної культури і освіти у XVIII ст. /Л. Масол, М. Чуприна //Матеріали II обласної краєзнавчої конференції Сумщини. – Суми, 1994. – Ч.1. – С.39-45.
33. До питання про роль церкви в розвитку музичної культури та освіти Чернігівщини //Тези доп. VI Всеукр. наук. конф. з іст. краєзнавства. – Луцьк, 1993. – С.286-287.
34. *З історії курсової підготовки вчителів хорового співу (кінець XIX – початок XX ст.) //Проблеми післядипломної освіти педагогів: Матеріали IV Всеукр. наук.-метод. конф. /Закарпат. ін-т методики навчання і виховання. – Ужгород, 2001. – С.57-60.
35. З історії музичної освіти дожовтневого періоду //Тези доп. облас. наук. конф. з іст. краєзнавства, присвяч. XXVII з'їзду КППС. – Чернігів, 1985. – С.76-78.
36. Из опыта преподавания спецкурса по истории культуры России второй половины XX века //Тезисы докладов и сообщений Всесоюзной научно-практической конференции «Пути совершенствования учебно-воспитательного процесса и повышения качества подготовки учителей истории». – Луцк, 1984. – С.122-124.
37. Использование “Слова о полку Игореве” при изучении творчества А.П. Бородина в курсе истории русской музыки //Тезисы конференции, посвященной 800-летию “Слова о полку Игореве”. – Чернигов, 1986. – Ч.2. – С.245-247.
38. Кардинальні зміни в культурологічній освіті школярів //Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи: Матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. – Суми, 1998. – С.35-36. – (МОН України. АПН України. Сумс. облас. ін-т підвищення проф. освіти пед. кадрів).
39. *Компаративні методи вивчення музичної культури //Восток–Запад: культура и цивилизация: Материалы междунар. музыковед. семинара и науч.-практ. конф., 2001-2002 гг. – О., 2002. – С.26-27. – Одес. гос. консерватория им. А.В. Неждановой. Одес. ком. Пакта Культуры и Мира им. Н.К. Рериха. Одес. Дом Рериха).
40. Музыкальное образование в зеркале синергетики //Традиции и новаторство в музыкально-эстетическом образовании: Материалы Междунар. конф. – М., 1999. – С.55-59. – (Ин-т Худож. образования. Рос. Акад. образования).
41. Освітній мінімум в галузі “Художня культура” /Л. Масол, О. Костюк, Л. Левчук та ін. //Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. “Стандарти загальної середньої освіти. Проблеми, пошуки, перспективи”. – К., 1996. – С.77-80.
42. Роль школьных музеев в музыкально-эстетическом воспитании учащихся //Тезисы научно-методической конференции, посвященной 90-летию Черниговского исторического музея. – Чернигов, 1986. – С.16-17.
43. *Формування мислення засобами мистецтва //Матеріали міжнародної науково-практичної конференції “Розвиток навичок мислення учнів у контексті розробки стандартів освіти України”. – К., 2000. – С.84-93. – (МОН України. Міжнар. фонд “Відродження”. Посольство США в Україні).
44. *Фортепіанна спадщина композиторів української діаспори //Фортепіанна культура України: Матеріали I конф. асоц. піаністів-педагогів України. – К., 1993. – С.70-73.
45. *The Formations of Thinking with the Help of the Tools of Arts //Collected Articles of International Scientific-and-Practical Conference “Students” Critical Thinking Skills Development in the Framework of National Educational Standards Elaboration. – Kyiv, 2001. p.78-88.

Статті в наукових збірниках

46. Активизация стремления студентов к овладению педагогическими знаниями, умениями, навыками /Л. Масол, Г. Локарева //Формування морально-професійної культури майбутнього вчителя. – Т., 1991. – С.147-148.
47. Відродження народних традицій у загальноосвітній школі //Проблеми збереження і відродження народних звичаїв, традицій, обрядів. – Львів, 1991. – С.110-112.
48. Вивчення української музичної культури в ліцеї //Музичне мистецтво у духовному розвитку особистості /Упоряд. О.А. Гальонка. – Чернігів, 1993. – С.121-124.
49. Вивчення фольклору в курсі “Українська музична культура” //Традиції виховання у світовій народній педагогіці. – К.; Рівне, 1995. – С.14-15.
50. Виховання художньо-естетичної культури школярів засобами краєзнавства //Виховання естетичної культури школярів /Л.А. Зязюн, Н.Є. Миропольська, Л.О. Хлебникова та ін. – К., 1998. – 154 с. – (М-во освіти України. Ін-т змісту і методів навчання).
51. Воспитательное значение музыкального краеведения //Актуальные вопросы развития культуры и искусства. – Одесса, 1987. – Ч.2. – С.143-146.
52. Вплив педагога на естетичні почуття підлітків //Естетичний досвід вчителя: теорія і практика: Монографія /За ред. В. Бутенко. – Херсон, 1997. – С.125-130. – (Присвяч. творчості укр. педагога-гуманіста В.О. Сухомлинського).
53. *Державні стандарти і перспективи розвитку мистецької освіти в Україні //Реклама і дизайн XXI сторіччя: освіта, культура, економіка: Зб. наук. пр. /Ін-т підприємництва, права і реклами. – К., 2001. – Вип.2. – С.154-155.
54. До народних джерел //Театр у школі /Упоряд. Н.Є. Миропольська, – К., 1990. – С.100-121.
55. До питання про формування творчої особистості //Талановита особистість: сім'я, школа, держава. – К., 1994. – Т.2. – С.13-16.
56. Духовна культура школярів //Наукові записки психолого-педагогічного факультету: Зб. ст. /Полтав. держ. пед. ун-т ім. В.Г. Короленка. – Полтава, 1997. – Ч.2. – С.87-92.
57. Духовно-творча константа художнього виховання (методологічний аспект) //Морально-духовний розвиток особистості в сучасних умовах: (Теорет.-метод. пробл. вихов. дітей та учнів. молоді): Зб. наук. пр. /Ін-т пробл. виховання. АПН України. – К., 2000. – Кн.1. – С.29-36. – Бібліогр.: 3 назви.
58. *Завдання професійної підготовки вчителів початкових класів в контексті предметно-інтегративної мистецької освіти //Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. – К., 2003. – Вип.4.
59. З історії музичної культури та освіти //Проблеми історичного і географічного краєзнавства Чернігівщини /Редкол.: В.Ф. Подорван та ін. – Чернігів, 1993. – Вип.2. – С.15-20.
60. *З історії музичної культури та освіти в Чернігові //Інформаційний бюлетень Комітету науки і культури для зв'язків з українцями за кордоном при АН України. – К., 1992. – №2. – С.82-83.
61. Зміст і структура курсу “Художня культура України” для загальноосвітніх шкіл //Наукові записки /Терноп. держ. пед. ун-т. – Т., 1999. – №2. – С.13-16. – (Сер.: “Педагогіка”).
62. Изучение педагогического опыта выдающихся музыкантов прошлого как путь совершенствования педагогического мастерства учителя музыки /Л. Масол, Н. Василенко //Совершенствование профессиональной подготовки учителя музыки в условиях реформы школы: Сб. науч. тр. – К., 1988. – С.18-24.

63. *Інтегративні стратегії пошуку методологічних засад загальної мистецької культурологічної освіти //Південний архів: Зб. наук. пр. /Херсон. держ. пед. ун-т. – Херсон, 2001. – Вип.12. – С.127-132.
64. Искусство как фактор интеллектуально-творческого развития личности //До прогресу в економіці через освіту. – Запоріжжя, 1993. – С.78-79.
65. *Использование литературного наследия русских композиторов в художественно-эстетическом воспитании подрастающего поколения //Сб. науч. тр. /НМС МК СССР.– М., 1986. – С.59-65.
66. *Использование памятников фольклора и этнографии в эстетическом воспитании школьников //Целостный процесс эстетического развития личности. – Херсон; М., 1989. – С.198-200.
67. *К биографии М.О. Полторацкого: [Певца и дирижера (1750–1795), учителя М. Березовского и Д. Бортнянского] //Минуле Сосниці та її околиць. – Чернігів, 1990. – С.70-72.
68. К вопросу эстетического освоения школьниками народных театральных традиций //Проблемы освоения театральной педагогики в профессионально-педагогической подготовке будущего учителя. – Полтава, 1991. – С.346-348.
69. Капели і оркестри Розумовських //Проблеми історичного і географічного краєзнавства Чернігівщини. – Чернігів, 1995. – Вип.3. – С.14-15.
70. Комплексное воздействие различных видов искусств в процессе изучения школьниками народных обрядов //Взаимодействие искусств в духовном развитии школьников. – Ворошиловград, 1990. – С.27-28.
71. *Компаративні методи опанування мистецьких цінностей у контексті полікультурної освіти //Педагогічні науки: Зб. наук. пр. – Херсон, 2002. – Вип.30. – С.101-105. – (Херсон. держ. пед. ун-т).
72. *Концептуальні засади формування змісту загальної мистецької освіти в контексті державних стандартів //Психолого-педагогічні проблеми сільської школи: Наук. зб. – К., 2002. – Вип.1, №1. – С.24-30.
73. Краеведческий подход к использованию памятников фольклора в эстетическом воспитании учащейся молодежи //Нравственно-эстетическое воспитание молодежи средствами искусства. – Чернигов, 1990. – Ч.2. – С.79-81.
74. Красою виховувати патріотів //Василь Сухомлинський і сучасність: Матеріали Третіх Всеукр. пед. читань /Упоряд. і відповід. ред. М.Я. Антоненко. – К.; Черкаси; Умань, 1996. – Вип.3, ч.1. – С.38-42. – (Уман. держ. пед. ін-т ім. П.Г. Тичини. АПН України).
75. Культура и искусство в системе школьного краеведения //Формирование эстетического отношения к искусству: В 6 т. – М., 1991. – Т.2. – С.201-206.
76. *Культура и искусство в структуре государственного образовательного стандарта Украины //Вершины творчества. – Луганск, 1999. – С.108-111. – (Луган. гос. пед. ун-т).
77. Курс лекций А.Г. Рубинштейна по истории фортепианной литературы и его значение для подготовки учителей музыки //Инструментальная подготовка учителя музыки: Межвуз. сб. науч. тр. – М., 1986. – С.36-44.
78. *Мистецтво та освіта: на шляху до синергетики //Музичне мистецтво і культура: Наук. вісн. /Одес. держ. консерваторія ім. А.В. Нежданової. – О., 2001. – Вип.2. – С.212-218.
79. *Музыка – спілкування – творчість //Українська родина: наук.-метод. посіб. /Л. Масол, Н. Гуральник. – К., 1998. – С.640-648. – (Київ. міжрегіон. ін-т удоскон. вчителів ім. Б. Грінченка).
80. *Музыкальное образование в зеркале синергетики //Традиции и новаторство в музыкально-эстетическом образовании. – М., 1999. – С.55-59.

81. *Музичне виконавство як компонент змісту курсу з художньої культури //Наукові записки /Терноп. держ. пед. ун-т. – Т., 2001. – №2. – С.22-27. – (Сер. “Педагогіка”).
82. *Музичне виховання у Чернігівському колегіумі та Чернігівській духовній семінарії //Три століття гуманітарної та педагогічної освіти в Чернігові: від колегіуму до університету. – Чернігів, 2001. – С.51-55.
83. Музично-естетична освіта і виховання на особистісно-зорієнтованих засадах /Л.М. Масол, Г.В. Яковчук, Н.С. Ілїніцька //Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: Зб. наук. пр. – К., 1999. – Кн.2. – С.202-209. – Бібліогр.
84. *Музично-естетичне виховання в гімназіях: історико-педагогічний аспект //Елітарна освіта: історія, теорія, методика. – Кіровоград, 1996. – С.62-64.
85. Музичне краєзнавство: досвід і перспективи //Шляхи удосконалення художньо-естетичної освіти учнівської молоді в умовах відродження національної культури. – К., 1992. – С.26-28.
86. Музично-краєзнавча карта Чернігівщини //Проблеми історичного і географічного краєзнавства Чернігівщини. – Чернігів, 1991. – С.27-31.
87. Музично-педагогічна спадщина Г. Сковороди в контексті гуманізації шкільної освіти //Єдність раціонального та емоційно-чуттєвого в освітньо-виховних системах: Наук.-метод. зб. – Х., 1996. – С.280-281.
88. *Наступність змісту та початкової мистецької освіти //Зб. наук. пр. /Бердян. держ. пед. ун-т. – Бердянськ, 2002. – С.39-49.
89. *Нові підходи до проектування змісту музичної освіти і виховання в сучасній школі //Виховання в сучасному освітньому просторі. – К.; Умань, 1997. – С.69-74.
90. Освоение школьниками культурного наследия края как задача эстетического воспитания //Социально-педагогические проблемы воспитания детей и учащейся молодежи. – Запорожье, 1991. – С.149-150.
91. Педагогічний словник /Авт. кол.: Л. Масол та ін.; За ред. М.Д. Ярмаченка. – К.: Пед. думка, 2001. – 516 с.
Із змісту: Верховинець В.М. – С.81; Дитяча музична школа. – С.148-149; Зарубіжні музично-педагогічні системи і концепції. – С.201; Кабінет музики. – С.237; Колесса Д.М. – С.255; Леонтович М.Д. – С.281; Лисенко М.В. – С.284; Музика в школі. – С.328; Музика для дітей. – С.329; Музична освіта. – С.330; Мультиплікаційне кіно для дітей. – С.331; Опера і балет для дітей. – С.348; Школа мистецтва. – С.501.
92. *Перспективи изучения культуроведения в школе //Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки. – К., Запоріжжя, 2000.
93. Підготовка майбутнього вчителя початкових класів до музично-естетичного виховання школярів засобами краєзнавства //Шляхи поліпшення підготовки вчителів початкових класів до роботи в національній школі. – Дрогобич, 1992. – С.158-159.
94. *Подготовка учителя к руководству детским театром кукол //Формирование духовной культуры молодежи и школьников в процессе художественного воспитания. – С.117-121. – Деп. в ОТСНИ “Школа и педагогика” 5.11.90, №360–390.
95. *Пошук концептуальних засад художньо-естетичної освіти та виховання учнівської молоді: пед. роздуми //Наукові записки /Кіровоград. держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка. – Кіровоград, 2001. – С.120-127. – (Сер.: Пед. науки).

96. Програма пропедевтичного курсу “Основи художнього сприймання” //Наукове та методичне забезпечення впровадження педагогічних інновацій: Зб. наук. пр. /Редкол.: Л. Даниленко (відп. ред.) та ін. – Херсон, 1999. – С.113-122.
97. Проблеми фортепіанної творчості, виконавства і педагогіки в курсі “Українська музична культура” //Професійні проблеми педагога-піаніста: Зб. наук. та наук.-метод. робіт педагогів України, членів європ. асоц. викладачів-піаністів. – К., 1995. – С.11-14.
98. Пропедевтика художнього сприймання молодших школярів //Проблеми естетичного виховання учнівської молоді: Зб. наук. ст. – К., 1996. – Вип.1. – С.41-53.
99. Г.А. Рачинский – выдающийся деятель музыкального искусства I половины XIX в. //Новгороду-Северску – 1000 лет. – Чернигов; Новгород-Северский, 1989. – С.84-87.
100. Реформування змісту шкільної мистецької освіти та системи оцінювання результатів навчання учнів //Науковий вісник: Зб. наук. пр. /Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К.Д. Ушинського. – О., 2002. – С.65-73. – Бібліогр.: 6 назв. – (Спецвип.: Підготовка майбутніх учителів образотворчого мистецтва: Проблеми та досвід).
101. Розробка державного стандарту шкільної художньої освіти в Україні //Наукові записки психолого-педагогічного факультету: Зб. наук. пр. /Полтав. держ. пед. ун-т ім. В.Г. Короленка. – Полтава, 1998. – С.249-252.
102. *Становлення і розвиток музично-естетичного виховання в гімназіях України /Л. Масол, Т. Грищенко //Художня освіта і проблеми виховання молоді: Зб. наук. ст. – К., 1997. – С.40-57. – (Ін-т змісту і методів навчання. МОН України).
103. Становлення і розвиток традицій інструментального виконавства в загальноосвітніх закладах України //Відображення українських традицій музичного виховання /Упоряд. Н.Ф. Андрієвська, В.М. Масол, В.М. Овод, Р.І. Пащук. – Мелітополь, 1996. – С.108-114.
104. В.О. Сухомлинський і проблеми сучасної художньо-естетичної освіти школярів //Теорія і практика сучасного естетичного виховання у контексті педагогічної спадщини Василя Сухомлинського: Зб. наук. пр. /Полтав. держ. пед. ін-т ім. В.Г. Короленка. – Полтава, 1998. – С.62-65.
105. Сучасні світові тенденції музичного виховання школярів //Проблеми педагогічної науки в умовах розбудови національної школи. – К., 1996. – С.102-105.
106. Творчий шлях М.В. Лисенка як об’єкт дослідження у шкільному красзнавстві //Творчість М.В. Лисенка і духовний розвиток особистості: У 2 ч. – Чернівці, 1992. – С.42-47.
107. *Теоретичні засади інтегрованого курсу “Мистецтво” як компоненту цілісної системи художньої освіти школярів //Зміст загальної середньої образотворчої освіти і підготовка вчителів образотворчого мистецтва. – К., 2000. – Ч.1. – С.38-42. – (Київ. Міжрегіон. ін-т удоскон. вчителів ім. Б. Грінченка).
108. Теоретичні засади підручника з художньої культури //Проблеми сучасного підручника: Зб. наук. пр. /Редкол.: В.М. Мадзігон (голов. ред.), М.І. Бурда, Ю.О. Дорошенко. – К., 2000. – Вип.2. – С.115-120. – (Ін-т педагогіки АПН України).
109. Теоретико-методологічні основи викладання музики в школі //Вивчення музики в школі: Метод. посіб. у 2 ч.: /Л. Масол, Ю. Очаківська, Л. Беземчук та ін. – Х., 2002.
Ч.1: 1–4 кл.;
Ч.2: 5–8 кл.
110. Формування духовної культури особистості: пошук концептуальних підходів //Комплексний поліхудожній розвиток школярів /Ред. В.П. Юсова. – М., 1994. – С.5-7.

111. Формування художньо-естетичної культури особистості: пошуки нових підходів і концепцій //Міцна родина – міцна Україна. – К., 1994. – С.18-19.
112. *Функції спілкування у родині //Українська родина: Наук.-метод. посіб. /Л. Масол, Н. Гуральник. – К., 1998. – С.1060-1068. – (Київ. міжрегіон. ін-т удоскон. вчителів ім. Б. Грінченка).
113. Художественное восприятие: аспект пропедевтики //Культура школьника: Науч.-метод. сб. /Под ред. Н. Кузьминой и А. Левченко. – СПб., 1996. – Вып.5. – С.26-34.
114. *Художня культура України: курс лекцій для вчителів і студентів /Л.М. Масол, С.А. Ничкало, О.А. Комаровська. – К., 2001. – 119 с. – (КМПУВ ім. Б. Грінченка).
115. *Цілісність художньої освіти та виховання школярів //Збірник наукових праць /Херсон. пед. ун-т. – Херсон, 2000. – Вип.16. – С.286-291. – (Пед. науки).
116. Эстетическое воспитание школьников средствами краеведения //Эстетическое воспитание учащейся молодежи – задачи, теория, практика, перспективы. – Кировоград, 1988. – С.50-52.

Статті з періодики

117. Лазар Баранович: Джерела духовності архієпископа і просвітителя //Рід. шк. – 1993. – №11/12. – С.10-15.
118. Йоганн Себастьян Бах //Мистец. та освіта. – 2000. – №4. – С.3.
119. Від філософії серця Г. Сковороди до гуманної педагогіки серця В. Сухомлинського: [Діапазон діяльності лабораторії естетичного виховання ін-ту пробл. виховання АПН України] //Пед. газ. – 1996. – Жовт. (№10). – С.2.
120. Вітаємо з премією /Інтерв'ю голови спеціалізованої ради докт. пед. наук, проф. Галини Микитівни Падалко брала Л.М. Масол, голов. ред. журн. “Мистецтво та освіта” //Мистец. та освіта. – 2001. – №1.– С.6-7, 59.
121. Виховний потенціал мистецтва – джерело освітніх інновацій //Мистец. та освіта. – 2001. – №1. – С.2-5. – Бібліогр.: 4 назви.
122. Впровадження нових програм з мистецтва та художньої культури //Мистец. та освіта. – 2001. – №3. – С.27-30. – Бібліогр.: 8 назв.
123. Вчимося розуміти мистецтво: [Епоха Відродження. Рафаель] //Журн. для батьків. – 1998. – №1. – С.38-39.
124. До читачів: [Звернення голов. ред. часопису “Мистецтво та освіта” п. Л. Масол] //Мистец. та освіта. – 1997. – №3. – С.62-63.
125. До читачів /М. Ярмаченко, О. Савченко, М. Чембержі, Л. Масол //Мистец. та освіта. – 1996. – №1. – С.2, 3.
126. До питання про розвиток музичної культури і освіти //Сіверянський літопис. – 1995. – №1. – С.28-34.
127. Європейський культурний регіон. Греція: (Розд. з навч. посіб. “Художня культура світу”, 10 кл.) /Л. Масол, Н. Миропольська //Мистец. та освіта. – 2000. – №2. – С.13-22. – Бібліогр.: 7 назв.
128. Зміст загальної мистецької освіти в Україні і за рубежом //Педагогіка і психологія. – 2001. – №3/4. – С.69-79. – Бібліогр.: 9 назв.

129. Міжнародна конференція з реклами: [Міжнар. наук.-практ. конф. “Реклама XXI сторіччя: освіта, культура, економіка”] //Мистец. та освіта. – 2002. – №1. – С.62.
130. Музика портрета “Дівчинка на тлі персидського килима” М.О. Врубеля //Журн. для батьків. – 1999. – №1. – С.41.
131. Нові обрії мистецької педагогіки: Пробл. худож. освіти //Вересень. – 2002. – №2/3. – С.3-12. – Бібліогр.: 7 назв.
132. Образ – слово – думка: полікультурний діалог в освітньому просторі: [Міжнар. прогр. “Стратегії візуального мислення” (“Visual thinking strategies” – “VTS”)] //Мистец. та освіта. – 1999. – №4. – С.38-45.
133. Перший ювілей: Інституту проблем виховання – 5 років //Мистец. та освіта. – 2002. – №2. – С.2.
134. Премії за кращі наукові праці: Президія АПН України постановила присудити премію у номінації “За кращу науково-методичну роботу для вчителів, викладачів”... з врученням диплома I ступеня колективу авторів за навчальний посібник для загальноосвітніх навчальних закладів “Художня культура світу: Європейський регіон”: Миропольській Н.Є., канд. пед. наук; Масол Л.М., канд. пед. наук; Оніщенко О.І., канд. філософ. наук [співробітникам Ін-ту проблем виховання, лабораторія естетичного виховання] //Пед. газ. – 2002. – Квіт. (№4). – С.3.
135. Про вивчення предметів художньо-естетичного циклу у 2002–2003 навчальному році: [“Мистецтво”, авт. Л. Масол та ін.; “Художня культура”, 10-11 кл., авт. Л. Масол, Н. Миропольська] //Мистец. та освіта. – 2002. – №3. – С.2-3.
136. “Світ врятує краса, якщо вона добра...”: Лаб. естет. виховання, [з 1993 р. дир. – Л.М. Масол, канд. пед. наук] //Упр. освітою. – 2002. – 9 трав. – С.6. – (5 років Ін-ту пробл. виховання АПН України).
137. Співець високої духовності: [Рос. худож. Михайло Васильович Нестеров (1862-1942)] //Журн. для батьків. – 1999. – №2. – С.37.
138. Срібний острів в океані української педагогіки //Л. Масол, Н. Васишина //Мистец. та освіта. – 2001. – №4. – С.59-60.
139. Фестиваль–конкурс “Дерево життя”: [Інтерв’ю викладача кафедри культурологічної освіти ЛОНМІО, вчителя-методиста, відмінника народної освіти Ольги Михайлюк] /Інтерв’ю брала голов. ред. журн. “Мистецтво та освіта” Людмила Масол //Мистец. та освіта. – 2000. – №2. – С.49-51.
140. Художньо-естетичне виховання школярів: Огляд зарубіж. тенденцій //Шкіл. світ. – 2002. – №10. – С.2-3.
141. Художня культура Кореї //Мистец. та освіта. – 2002. – №1. – С.44-50. – Бібліогр.: 3 назви.
142. Чернігівському колегіуму 300 років //Педагогіка і психологія. – 2002. – №4. – С.141-149. – Бібліогр.: 8 назв.
143. Школа культури виховує людину, яка мислить і прагне творити //Почат. шк. – 2001. – №4. – С.42-44; №5. – С.38-40. – Бібліогр.: 7 назв.

Наукова школа вченого

144. Гринчук І.П. Формування музично-аналітичних умінь майбутнього вчителя музики: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 /Ін-т проблем виховання. – К., 1997. – 238 с.

145. Грищенко Т.А. Становлення і розвиток музично-естетичного виховання в гімназіях України (XIX ст. – поч. XX ст.): Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 /Ін-т проблем виховання АПН України. – К., 1998. – 191 с. – Бібліогр.: с.151.

146. Кутузова Г.І. Підготовка студентів гуманітарних факультетів університетів до естетичного виховання школярів: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 /Ін-т проблем виховання АПН України. – К., 1998. – 186 с. – Бібліогр.: с.165.

147. Омельченко А.І. Музично-естетичне виховання в українській педагогіці кінця XVI – XVIII століть: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 /Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. – К., 2001. – 20 с.

148. Осипець Р.О. Виховання національної самосвідомості майбутніх учителів музики в процесі опанування українською народнопісенною культурою: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 /Ін-т проблем виховання АПН України. – К., 2000. – 198 с. – Бібліогр.: с.162-184.

149. Проців Л.Й. Розвиток музично-педагогічної думки в Галичині (кінця XIX – першої половини XX ст.): Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 /Ін-т проблем виховання АПН України. – К., 1999. – 196 с. – Бібліогр.: с. 180.

150. Рагозіна В.В. Формування творчих здібностей молодших школярів у процесі музичної діяльності: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 /Ін-т проблем виховання АПН України. – К., 1999. – 199 с. – Бібліогр.: с.179-193.

151. Семко М.І. Система оцінювання результатів музичної освіти школярів: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 /Ін-т проблем виховання АПН України. – К., 2001. – 194 с. – Бібліогр.: с. 165-187.

152. Філоненко Л.П. Українська музична культура як компонент професійної підготовки майбутнього вчителя музики: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 /Ін-т педагогіки АПН України. – К., 1994. – 167 с. – Бібліогр.: с. 130-145.

153. Чуриліна Л.М. Морально-естетичне виховання підлітків засобами шкільного театру ляльок: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 /Ін-т педагогіки АПН України. – К., 1995. – 186 с. – Бібліогр.: с. 136-158.

Іменний покажчик

Андрієвська Н.Ф. – 103	Михайлюк О., про неї – 139
Антонець М.Я. – 74	Нестеров М.В., про нього – 137
Баранович Л., про нього – 117	Ничкало С.А. – 28,29,114
Бах Й.-С., про нього – 118	Овод В.Д. – 103
Беземчук Л. – 18,109	Омельченко А.І. – 147
Березовський М., про нього – 67	Оніщенко О.І. – 134
Белкіна Е.В. – 12,13,15,26,27	Осипець Р.О. – 148
Бородин А.П., про нього – 37	Очаківська Ю. – 18,109
Бортнянський Д., про нього – 67	Павленко О.М. – 12,13
Бурда М.І. – 108	Павлова Л.М. – 11
Бутенко В. – 52	Падалко Г.М., про неї – 120
Василенко Н. – 62	Пащук Р.І. – 103
Василишина . – 138	Подорван В.Ф. – 59
Верховинець В.М., про нього – 91	Полторацький М.О., про нього – 67
Врубель М.О., про нього – 130	Проців Л.Й. – 149
Гальонка О.А. – 48	Рагозіна В.В. – 150
Гончаренко С.У. – 4	Рафаель., про нього – 123
Гринчук І.П. – 144	Рачинський Г.А., про нього – 99
Грищенко Т.А. – 102,145	Розумовський К., про нього – 69
Гуральник Н. – 79,112	Рубінштейн А.Г., про нього – 1,2,4,14,77
Даниленко Л. – 96	Рудницька О.П. – 5,17
Дорошенко Ю.О. – 108	Савченко О. – 125
Зязюн І.А. – 3,50	

Іліницька Н.С. – 83
Ковбасенко Л.І. – 11
Колесса Ф.М., про нього – 91
Комаровська О.А. – 7,28,29,114
Коновець С. – 7
Костюк О.Г. – 5,17,41
Кузьміна Н. – 113
Кутузова Г.І. – 146
Левченко А. – 113
Левчук Л. – 41
Леонтович М.Д., про нього – 91
Лисенко М.В., про нього – 91,106
Локарева Г. – 46
Мадзігон В.М. – 108
Миропольська Н.Є. – 3,21,22,23,
25,26,27,50,54,127,134,135

Самойленко Т.І. – 11
Семко М.І. – 151
Сковорода Г.С., про нього – 87,119
Сухомлинський В.О., про нього –
52,74,104,119
Філоненко Л.П. – 152
Хлебнікова Л.О. – 50
Чембержі М. – 125
Чуприна М.С. – 32
Чуриліна Л.М. – 94,153
Юзовська Л. – 15
Юсова В.П. – 110
Яковчук Г.В. – 83
Ярмаченко М.Д. – 91,125